אירכס ליה גיטא בי מדרשא אמר אי סימנא אית לי בגויה אי טביעות עינא אית לי בגויה אהדרוה ניהליה אמר לא ידענא אי משום סימנא אהדרוה ניהלי וקא סברי סימנין דאורייתא אי משום טביעות עינא אהדרוה ניהלי ודוקא צורבא מדרבנן אבל איניש דעלמא לא גופא מצא גט אשה בשוק בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה בזמן שהבעל מודה מיהא יחזיר לאשה וליחוש שמא כתב ליתן בניסן ולא נתן לה עד תשרי ואזל בעל זבין פירי מניסן ועד תשרי ומפקא לגיטא דכתב בניסן ואתיא למטרף לקוחות שלא כדין הניחא למ"ד [א]כיון שנתן עיניו לגרשה שוב אין לבעל פירות שפיר אלא למ"ד יש לבעל פירות עד שעת נתינה מאי איכא למימר כי אתיא למטרף אמרינן לה אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך ומאי שנא משטרי חוב דתנן [ב]מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר ואוקימנא כשחייב מודה ומשום שמא כתב ללוות בניסן ולא לוה עד תשרי וקא טריף לקוחות שלא כדין התם נמי ליהדר וכי אתי למטרף נימא ליה אייתי ראיה אימת מטא שטר חוב לידך אמרי הכא גבי גט אשה אתי לוקח ותבעה אמר האי דהדרוה ניהלה רבנן לגיטא משום דלא תעגין ותיתיב השתא דקא אתיא למטרף תיזל ותיתי ראיה אימת מטא גיטא לידה הכא גבי שטר חוב לא אתי לוקח ותבע (א) מדאהדרוה ניהליה רבנן לשטר חוב פשיטא למאי הלכתא אהדרוה ניהליה למטרף הוא שמע מינה קמו רבנן במילתא ומקמי דידי מטא שטרא לידיה: שחרורי עבדים וכו': ת"ר [א]מצא שטר שחרור בשוק בזמן שהרב מודה יחזיר לעבד אין הרב מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה בזמן שהרב מודה מיהא יחזיר לעבד ואמאי ניחוש שמא כתב ליתן לו בניסן ולא נתן לו עד תשרי ואזל עבדא וקנה נכסין מניסן ועד תשרי ואזיל הרב וזבנינהו ומפיק ליה לשחרור דכתב בניסן וקא טריף לקוחות שלא כדין [ג]הניחא למ"ד זכות הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות וכאביי דאמר [ד]עדיו בחתומיו זכין ליה שפיר אלא למ"ד חוב הוא לעבד שיוצא מתחת יד רבו לחירות מאי איכא למימר דכי אתי למטרף אמרינן ליה [ב]אייתי ראיה אימת מטא שחרור לידך: [ג]דייתיקי מתנה וכו': [ה]ת"ר איזו היא דייתיקי דא תהא למיקם ולהיות שאם מת נכסיו לפלוני מתנה כל שכתוב בו מהיום ולאחר מיתה אלמא אי כתיבא מהיום ולאחר מיתה הוא דקני ואי לא לא קני אמר אביי הכי קאמר [ד]איזו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע דלא קני אלא לאחר מיתה כל שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה טעמא דלא אמר תנו הא אמר תנו נותנין ורמינהו מצא דייתקאות אפותיקאות ומתנות אע"פ ששניהם מודין לא יחזיר לא לזה ולא לזה אמר רבי אבא בר ממל לא קשיא

הא

אירכס ליה גיטא. שהיה שליח להביא ואירכס ליה ואשכחוהו: **אמר אי סימנא.** השיבא לכו אית לי בגויה סימנא: **ואי טביעות עין.** השיבא לכו אית לי בגויה טביעות עינא. מכירו אני בכתב ידי הסופר והעדים מדא ארכו ורחבו כאדם המכיר את חבירו בטביעות עין שטבע בו ואין בו סימן: **וקסברי.** רבנן סימנין דאורייתא שלא אמרתי סימן מובהק והחזירוהו לי: **ודוקא לצורבא מדרבנן.** דמוחזק לן ביה דלא משני בדיבוריה: **ולא נתן עד תשרי.** וכל זמן שלא נתן היה לו לאכול ולמכור פירי נכסי מלוג שלה שתקנו חכמים לבעל לאכול פירות של נכסי מלוג אשתו שנפלו לה לירושה ו): **וזבין פירי.** כמשפטו: **שפיר.** יש לה לטרוף כל מה שמכר משעת כתיבה. והא פלוגתא במס' גיטין בפ' שני (דף יח:): **אימת מטא גיטא לידך.** מיד בעליך: **אימת מטא שטרא לידך.** מיד הלוה מתחלה: **אתי לוקח ותבע.** אי אתיא למיטרף מסיק אדעתיה לתבוע אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך בזמנא קמא: **מקמי דידי.** מקודם שמכר לי הלוה נכסיו מטא שטר מיד לוה למלוה כראשונה: **הניחא למ"ד כו'.** פלוגתא בפ"ק דגיטין (דף יב:): **זכות הוא לעבד.** טובה היא אצלו שמתירו בקהל. וכיון דזכות הוא איכא לתרולי דמשעה שנכתב זוכה בשחרור דלכי מטא (ב) שטר גט לידיה נעשה בן חורין למפרע משעת חתימה: **חוב הוא לעבד.** חובתו הוא שיוצא מתחת רבו כלומר הפסד הוא לו שאם עבד (ג) כהן הוא פוסלו מן התרומה ואם של ישראל אוסרו בשפחה כנענית דזילא ליה ושכיחא ליה ופריצא ליה ז): **מאי איכא למימר.** דהשתא ליכא למימר עדיו בחתומיו ח)חבין לו דאין חבין לאדם שלא בפניו: **דא הוא למיקם.** שטר זה יהיה לקום ולהיות בכל הכתוב בו דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו ט): **מתנה.** מתנת בריא איזו היא כל שכתוב בו כו': **מהיום ולאחר מיתה.** גוף הקרקע קנוי לו מן היום ואין לו עוד רשות למוכרה וליתנה ולהורישה והפירות אינו אוכל כל ימי חייו אלא לאחר מיתה: **ואי לא לא קני.** בתמיה. כל שכן דאם יהיב ליה גוף ופירות מעכשיו דקני טפי: **סתם** מתנת שכיב מרע לא קניא לו אלא לאחר מיתה דמחמת מיתה הוא מלוה: **הא אמר תנו נותנין.** אמתני' פריך דתלי טעמא בשאני אומר נמלך עליהם שלא לתתן: **אפותיקאות.** שעשה לו שדה אפותיקי למלוה על פה שהיתה לו עליו מלוה ישנה: **לא יחזיר.** שמא כתבה לזה ולא מסר לו ולא זכה בקרקע וחזר וכתב לאחר ומסר לו השטר וזכה בו ובא לחזור בו מן השני ורוצה לתת לראשון ותפס שימסרו לו שטר זה שיוציאנה בבית דין ונמצא זמן שטר של זה קודם לשטרו של שני ויוציאנה מידו בדין:

הא

אי סימנין דאורייתא. בגט נמי מהדרינן ואי סימנין דרבנן מה שמחזירין אבידה בסימן שאינו מובהק מדרבנן משום דהפקר בית דין הפקר אבל מדאורייתא צריך או עדים או סימן מובהק וגט נמי דאיסור הוא לא מהדרינן אלא בסימן מובהק:

אבל איניש דעלמא לא. מפרש ר"ת דעם הארץ נמי אית ליה טביעות עינא כדאמר בפ' גט פשוט (ב"ב דף קסח.) האי מאן דבעי לקדושי איתתא לידבר עם הארץ בהדיה והאי דלא מהדרינן ליה משום דלא מהימן: **וליחוש דלמא** כתב ליתן בניסן כו'. ואפילו לאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו הכא גבי אשה חוב הוא לה ואמתני' דדייקינן הא אמר תנו נותנין וכן אמתני' דהמביא גט ממדינת הים לא פריך ניחוש שמא כתב ליתן בניסן כו' כיון דעתה שבא לגרשה רואין שהזמן מוקדם ויש קול שלא נמסר ביום שנכתב ויזכרו לקוחות לומר אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך אבל הכא שהבעל מודה שממנה נפל וגירשה ביום הכתיבה פריך וניחוש שמא יסברו לקוחות שאמרה אמת ולא יאמרו בשעת טריפה אייתי ראייה אימת מטא גיטא לידך וא"ת ואמאי לא פריך אמתני' (ד) דכותבין גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו ליחוש שמא לא יתן עד שנה וכי תימא כיון דליכא ריעותא דנפילה י"ל יום שנכתב נמסר ואפי' נמסר נמי אחר זמן יש קול שלא נמסר ביום שנכתב כי רואים בשעת קבלת הגט שהוא מוקדם ויזכרו לקוחות לומר כשתטרף אייתי ראיה דהא לעיל (דף יג:) פריך גבי כותבין שטר ללוה ויש לומר דגבי כותבין שטר ללוה פריך שפיר משום דמאן דיזיף בצנעא יזיף (ב"ב מג.) ויש לחוש שמא לאחר זמן ימסור לו בצנעא ויסברו לקוחות שנמסר לו משעת כתיבה אבל גט דיהבי בפרהסיא דצריך עדי מסירה אפילו לר"מ דאין דבר שבערוה פחות משנים כדפירש ר"ת ורשב"ם בגיטין (ד. ד"ה דק"ל) ועוד דרגילות לגרש בפרהסיא לגלות שהיא פנויה יש קול שנתגרשה אחר זמן כתיבה ולא יטעו הלקוחות אבל אכתי קשה אמאי כותבין גט לאיש כו' ניחוש שמא תזנה אחר הכתיבה ויתן לה בצנעא כדי לחפות עליה וי"ל דמיד שנכתב הגט נותן לה דלא מקדים איניש פורענות לנפשיה: **אימת מטא** גיטא לידך. בשאר גיטין לא אמרינן כן דמסתמא ביום שנכתב נמסר אבל זה דנפל אמרע:

בריתא

מסורת הש"ס

א) [גיטין יח:], ב) לעיל יב:, ג) [גיטין יב:], ד) [לעיל יב. וש"נ], ה) ב"ב קלה:, ו) [כתובות מו:], ז) [גיטין יג.], ח) זכין. רש"ל, ט) [גיטין שם].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ותבע אמר מדאהדרוה ניהליה רבנן לשטר חוב: (ב) רש"י ד"ה זכות הוא וכו' דלכי מטא גט שחרור לידיה: (ג) ד"ה חוב וכו' שאם עבד של כהן: (ד) תוס' ד"ה וליחוש וכו' לא פריך אמתניתין דגט פשוט דכותבין:

◆

מוסף רש"י

אי סימנא אית לי בגויה כו'. אי סימנא בעיתו דאיהדרו לכו, אית ליבגויה סימנא, ואי בטביעות עינא בעיתו להדורי ניהלי, אית לי טביעות עינא בגויה, שנתתי עיני בו עד שאני מכירו יפה בלא שום סימן (גיטין כז:). **וקא סברי סימנין דאורייתא.** שלא נתן בו סימן מובהק אלא סימנא בעלמא ומדאסמכו אסימנא באיסורא קסברי סימנין להדורי אבדתא דאורייתא, מוכח מהכא לשמלתו, כדאמרינן באלו מציאות (שם). **ודוקא צורבא מרבנן.** דידע בטביעות עינא ולא משני בדיבוריה (שם). **אם יש בהן אחריות נכסים.** שעבוד קרקעות שיגבה מהן (לעיל יב:). **כשחייב מודה.** שהלוה מודה שהשטר אינו פרוע (שם). **איזו היא דייתיקי.** איזו היא מתנת שכיב מרע שעיקרה לאחר מיתה אע"ג דלא כתבנה מהיום, **דא תהא למיקם** ולהיות. אחר מיתתי, והיינו לשון דייתיקי (רשב"ם ב"ב קלה:). **מתנה.** מתנת בריא, **כל שכתוב בו מהיום ולאחר מיתה.** דמשמע הכי גופה קנוי לך מהיום ופירי לאחר מיתה, אבל אי לא הוי כתב בה מהיום אינו קונה, דאין מתנה לאחר מיתה, שהרי אין כח לאדם ליתן מקודם לכן דבר שלא יוכל להקנות בחייו הזמן שהוא רוצה שתתקיים המתנה, ולאחר מיתה היאך יוכל אדם ליתן אחר שמת ונקבר (שם). **אלמא אי כתיבה מהיום כו'.** ומפרשינן טעמא דהויא מתנה משום דכתב לאחר מיתה בהדי מהיום, אבל אי כתב מהיום גרידא לא הויא מתנתו מתנה, והלא קל וחומר הוא דהוי מתנה גמורה מעכשיו, שהרי נתן לו גוף ופירות מהיום (שם). **דלא קני.** פירות, **אלא לאחר מיתה.** דומיא דמתנת שכיב מרע שאינו קונה אלא לאחר מיתה, ומיהו בהכי עדיפא משכיב מרע דמתנת שכיב מרע יכול לחזור בו וליתן לאחר, כדלקמן דייתיקי מבטלת דייתיקי, אבל מתנת בריא דמהיום ולאחר מיתה אינו יכול למכור את הגוף כל ימי חייו אלא פירות (שם).

עין משפט נר מצוה

קסא א ב מיי' פי"ח מהל' גזילה ואבידה הל' ח ועיין בכ"מ סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' סה סעיף יג:

קסב ג מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף יד:

קסג ד מיי' פי"ב מהל' זכייה ומתנה הל' יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רנו סעיף ו:

◆

רבינו חננאל

לחומרא עבדינן הא דאירכס ליה גיטא בבי מדרשא לרבה בר חנא ואהדרוה ליה ולא ידע אי בסימנא דאית ליה בגויה אי בטביעות עינא מסייעא להא דאמרנא. גופא מצא גט אשה בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה וכו' פשוטה היא וסוגייא דשמעתתא כל כי הא גוונא מצריכינן ליה לבורוי בעדים אימת מטא גט לידה וכן כל שטר הנמצא חיישינן דלמא אתי למיטרף לקוחות שלא כדין. וכן גט שחרור דינו נמי הכי. פי' דיאתיקי צואת שכיב מרע בלשון יון נקראת דייתיקי. דייתיקי מתנה ושוברים לא יחזיר שאני אומר כתובין היו ונמלך עליהם שלא ליתנם. הא אמר תנו נותנים ורמינהי דייתקאות אפותיקאות ומתנות אע"פ ששניהן מודין לא יחזיר לא לזה ולא לזה